

C.B. Zijderhoudt

DE DIEPSTE GROND
EEN ZOEKTOCHT
NAAR ZELFREALISATIE

Zuijderhoudt, C.B.

De diepste grond ; Een zoektocht naar zelfrealisatie / C.B. Zuijderhoudt
– Amsterdam, Cichorei

ISBN 978 90 834865 3 6

NUR 708

Trefw.: mystiek

Redactie, layout, zetwerk en omslagontwerp: Jaap Verheij

© 2025 Uitgeverij Cichorei, Adrichemstraat 24, 1013 DS Amsterdam

www.uitgeverijcichorei.nl

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en/of openbaar gemaakt, door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

No part of this book may be reproduced in any form, by print, photoprint, microfilm or any other means, without written permission from the publisher.

Inhoud

	Voorwoord	7
1	De nieuwe mens	9
2	Kloosterleven	19
3	Harde werkelijkheid	26
4	Tenzij Gij mij zegent	32
5	Broeder Bernardus	43
6	De overtocht	48
7	Niet normaal	57
8	Waarheid	62
9	Onderricht	68
10	Theologica	74
11	Hosanna	81
12	IK BEN	88
13	De vrouw van Lot	94
14	Gods manifestatie	102
15	Himalaya	108
16	De trein naar Delhi	115
17	Verlichting	128
18	Gozo	132
19	Eeuwigheid	144
20	Lisanne	149
21	De diepste grond	156

Voorwoord

Van afscheid nooit ver.
Afscheid nemen duurt maar even.
Afgescheiden zijn een leven.

Na achttien jaar bij elkaar en twaalf jaar zonder, brak nu de tijd aan om het huis te verlaten waar wij zo gelukkig waren.

Alweer een afscheid.
Nu van huis en haard, van have en goed
dat aan hem herinnerde –

Het bureau waaraan hij zijn boeken schreef.
De Gibson, zijn gitaar waarop hij zich een Ry Cooder waande.
De boeken die als onderlegger dienden voor zijn levenswerk.
Bladerend door een leven.

En dan, ineens, ligt het daar voor me.
Een manuscript van lang geleden: 2003.
Ik woonde nog maar net bij hem en heb er nooit werkelijk van
geweten, hoewel ik er zoveel in herken dat ik het wellicht toch
ooit gelezen heb.

Beschrijving van een zoektocht.
Beschrijving van een leven.
Een mysticus in wording als dat al zou kunnen.
Taal gebruikend om te duiden wat niet te duiden is.
Woorden als gereedschap die nooit het eindproduct volledig
konden weergeven en bevatten.

Toen ik het las was hij erbij.
Hij was bij mij.
Alomtegenwoordig en een God in het diepst van zijn wezen.
Zichzelf gevonden in wat hij noemde zijn diepste grond.

Lees met me mee.
Hij is niet weg.
Altijd ergens, nooit nergens.
Zijn erfenis blijft.

Inge Gorris, december 2024

De nieuwe mens

‘Zij die zouden willen denken met hun hart en voelen met hun hoofd worden uitgenodigd om te reageren. Postbus zusen-zo enzovoort.’

Hij pakte een zwarte viltstift en omcirkelde de kleine advertentie. Vervolgens scheurde hij de pagina van de krant af, vouwde hem enkele malen dubbel en legde hem op het stapeltje interessante berichtjes op zijn bureau. Peinzend staaarde hij nog wat voor zich uit.

Aparte advertentie. Wie zou daar achter zitten?

De daaropvolgende dagen dwaalden zijn gedachten regelmatig naar dat berichtje uit de krant en in een impuls schreef hij een klein briefje.

Geachte dame, heer,

Graag zou ik willen weten wat u precies bedoelt met uw advertentie in *De Telegraaf* van afgelopen zaterdag. Ondanks het ontbreken van nadere informatie – of misschien juist dankzij dat – laat het mij niet los. Mag ik van u vernemen?

Hoogachtend, Nico Noordanus.

Na een week lag er in de bus een bruine envelop, waarin drukwerk van stencilkwaliteit. Het betrof een kortgeleden ondernomen initiatief tot het opstarten van een universiteit, ergens in Zwitserland. Het bijzondere van die universiteit scheen te bestaan uit de aandacht voor nieuwe wetenschappen die op de

reguliere universiteiten nog nauwelijks tot hun recht kwamen. En door bovendien te leren denken op een ander niveau, kon er een visie onder de mensheid ontstaan die mondiaal gezien grote gevolgen zou hebben. Initiatiefnemer: prof. Van Wenen.

Die had hij wel eens op de radio gehoord. Die man was een Jood en had iets van twaalf doctoraten of zo. Was ook hoogleraar in de parapsychologie. Een gevaarlijke leerstoel voor een wetenschapper. Zo'n leerstoel kon je alleen bekleden als je wetenschappelijke insteek buiten elke discussie stond. Die man moest dus wel OK zijn.

Het stencil gaf een opsomming van indrukwekkende namen van docenten van over de gehele wereld, die de universiteit kwaliteit zouden gaan leveren. Prof. Hauben uit Princeton stond erbij. En ene Ashkenasi uit Jerusalem en een Cohen uit Wassenaar. Een professor Kremer uit Duisburg en een onuitsprekelijke naam met als herkomst New Dehli.

Goh, een internationale universiteit... Spannend en prententius!

Er volgde een overzichtje met de geplande studierichtingen. Vluchtig liep hij dat langs, totdat zijn vinger stilhield bij 'vergelijkende godsdienstwetenschappen.' Interessant toch wel. En prognostica. Moet je nagaan, als complete faculteit! Dat is uniek; dat vond je nergens.

Vanzelfsprekend werd in het stencil opgeroepen tot aanmelding door diegenen die méér van het leven verwachten dan het platvloerse dagelijks bestaan.

Ergens van binnen bij hem glimlachte het. Stel je toch eens vóór!

Maar ja, de routine van het dagelijks leven deed zich weer gelden en eiste hem dan ook helemaal op. 's Morgens om half zeven op de bouwplaats, waar de sterke geur van zware shag en zwarte koffie de toon zette. Het standaard geouwehoer in de bouwkeet over auto's, voetbal en vrouwen. Het opstarten

van de werkdag met de manschappen. Dan naar kantoor voor het papierwerk en de telefonades. Voor de verantwoording en de planning. Voor het collegiaal overleg dat zich doorgaans kenmerkte door afwezigheid daarvan. Dan de stafvergaderingen, eveneens standaard en – jawel – eveneens doorspekt met auto's, voetbal en vrouwen.

En ineens zag hij helder zijn 'platvloerse dagelijks bestaan'. Zeker, hij had zich altijd al een buitenbeentje gevoeld in dit bouwvak. Te fijn besnaard. Maar het werd nu echt menens. Hij zag dat ineens heel duidelijk. En daarmee sloop de onvrede in zijn denken.

Een vlotte vrouw, twee leuke kinderen, een droom van een huis en toch niet gelukkig. Zou dat komen door die botte bouw-industrie? Of is het gewoon mid-life crisis? Mid-life crisis op zijn vijftiendertigste? Gezien de verschijnselen kon dat toch best wel eens waar wezen. Maar het woord mid-life crisis zegt op zich niets. Je voelt je verdomme toch leeg en je loopt toch zeker je kostbare leven te verspillen? Hoe was het ook weer, hoe stond het er? O ja. Zij die denken met hun hart en voelen met hun hoofd of zoiets. Toch eens bellen.

Een enthousiast mens aan de andere kant van de lijn had weinig moeite hem over te halen om zich in te schrijven.

Hoe of hij zich alles moest voorstellen?

Hij hoefde zich niets voor te stellen. Het was gewoon uniek, wat er gebeuren ging. Hij was één van de begenadigden die een kans kregen deze nieuwe tijd mede een impuls te geven die de mensheid op een ander, hoger plan bracht. Hij zou zich niet te lang moeten bedenken, want men kon begrijpen dat de plaatsen gelimiteerd waren. Van over de hele wereld kwamen er aanmeldingen.

Hoe de lessen dan gegeven gaan worden?

'Wel, het is een extension department', klonk het van het enthousiaste mens. 'Eens per jaar komen alle studenten in

Zwitserland samen om enige weken intensief colleges te volgen. Ook met Kerst, Pasen en Pinksteren, als mensen doorgaans vrij hebben, zijn er colleges gepland, die op verschillende plaatsen in Europa worden gegeven. Voor het overige wordt thuis gestudeerd en aan de plaatselijke universiteiten zou je voor sommige vakken incidenteel als extraneus mee kunnen luisteren, waarvoor dan credits worden verstrekt.’

Het klonk niet gek en aldus geschiedde. Onder hoog gespannen verwachtingen naderde kort na zijn inschrijving het eerste kleine seminar. Manternach is een vlek op de kaart van Luxemburg. Daar staat een kasteeltje dat gebruikt wordt voor dit soort activiteiten sinds de aristocratische bewoners het slijk der aarde harder nodig hebben dan hun adellijke afstand. Het was gelegen in een idyllisch dalletje met een groot gazon ervoor; een zonovergoten sprookje. Voor de minder draagkrachtige cursisten lag er een soort kampeerplaats om de hoek, alwaar Nico zijn tent opsloeg.

Het loog er niet om. Er waren inderdaad mensen uit verre landen en de sfeer neigde naar euforie. De colleges – gegeven in het Engels, Duits en Frans – hadden iets heel vertrouwelijks en gemoedelijks en gingen over bijzondere dingen. En al die belangrijke docenten deden nota bene heel natuurlijk en gewoon tegen de cursisten. Als het weer het toeliet, werd er buiten les gegeven. Stel je voor: op het grasveld gezeten, in een halve kring om zo’n grootheid heen! Daar valt toch alleen maar over te dromen? En ook ’s avonds, in de stilte van de nachtelijke natuur en met fakkels erbij. Het werd twee weken voluit genieten voor Nico.

Er werd gesproken over ‘de nieuwe mens’. Die nieuwe mens zou generalist moeten zijn. De wereld was immers inmiddels vergeven van specialisten, de bijbehorende koker-visies en Babylonische spraakverwarring inclusief. Die lui konden immers slechts denken binnen hun eigen beperkte disci-

pline en vakgebied. Nee, generalisten, die waren hard nodig. Zij die het geheel konden overzien. En die richting en sturing gaven aan de specialisten en zo het evenwicht herstelden. Cybernetica en prognostica, dát waren de gereedschappen van de nieuwe mens.

Maar de generalist diende natuurlijk wel van alles een beetje verstand te hebben, anders kon hij de specialisten niet volgen en de onderlinge belangen niet wegen. Dus bestond het kandidaatsexamen-vakkenpakket van de gloednieuwe universiteit uit een verplichte onderbouw van verschillende bekende disciplines, zoals: economie, psychologie, sociologie, internationaal recht, geschiedenis, geografie en noem maar op. Breed dus. En veel.

Even een tegenvaller, maar: fair enough, vond Nico. Daar worstelen we ons dan wel doorheen.

Pas daarná zou het smullen worden. Want daarna kwam de toekomstkunde, de prognostica. En al die andere heerlijkheden. De blauwdruk van de nieuwe mens, de generalist. De ecooloog en cyberneticus. Nico zag zichzelf, zag deze nieuwe mens voor zijn geestesoog ontstaan naarmate de gepresenteerde ideeën zich ontvouwd, daar in dat romantische kasteeltje in Manternach. Hij zag een nieuwe wereld vorm krijgen en was vast van plan die visie in zijn leven het voortouw te laten nemen. Door die platvloerse bouw te hervormen bijvoorbeeld. Ruimte maken voor, hoe was het ook weer? Denken met het hart, ja. En als een nieuwe mens toog hij na die twee heerlijke weken huiswaarts. Vol nobele plannen, universele liefde en mondiale verdraagzaamheid.

Arme Nico. Toen hij thuis kwam, had de wereld besloten het bij de oude mens te houden. En gewoon door te gaan zoals zij altijd al ging. Er was nog steeds weinig méér dan vrouwen, auto's en voetbal in de gesprekken op z'n werk. En zijn vrouw

begreep al héél weinig van al dat gezweef. Zij ontving als schoonheidsspecialiste toch een cliëntèle van heel normale vrouwen die absoluut niet gecyberneerd hoefden te worden. Of zoiets. En zijzelf al helemaal niet. Had-ie trouwens de nagellak van Ellen gezien? Rood. Knalrood nota bene. Terwijl zij eigenlijk hooguit roze kon hebben. Wat of hij daar nu van vond?

Nico vond niet zoveel meer. De bekrompen kortzichtigheid van zijn omgeving greep hem steeds vaker bij de keel en hij trok zich meer en meer terug teneinde de kostbare nieuw verworven ideeën te koesteren en te beschermen tegen zoveel bot onbegrip. Zijn ontdekte paradijs werd een privé-patio. Het was dat Onze Lieve Heer hem een redelijk verstand en een paar handige handen had meegegeven, waarmee hij zich in deze omstandigheden aardig redden kon. Voor zijn boterhammen was hij niet zo aangewezen op ideeën. En zo speelde hij het spel.

De jaren vulden zich met te bouwen woningen en de seminars vulden zich met een gedroomde toekomst en kostbare meerwaarde. Maar thuis vond een echtscheiding plaats. De schoonheidsspecialiste verstond haar bouwvakker niet meer, die immers in zijn hart geen bouwvakker was. Zij ontmoette een andere vriend die haar taal wél verstond. Die taal sprak zij met haar 'nieuwe vriend', eerst stiekem in de sauna en later openlijk. Die taal ging over auto's, geld en spullen. Over luxe vakanties en feesten. En over knellende huwelijksbanden; over het feit dat je immers niemands eigendom bent. Het moest allemaal kunnen anno 1979, toch?

Nico's ego kreeg een enorme opdonder. Zijn vrouw had gewoon een buitenechtelijke relatie. Dat dééd ze gewoon! Open en bloot. Is ze helemaal besodemieterd? Dat loopt in en uit met haar 'nieuwe vriend'. Ze laat de kinderen gewoon aan

hun lot over en Nico moet maar zien hoe hij ermee klaarkomt. Ze heeft het telkens over 'mijn vriend' alsof dat alles rechtvaardigt. Soms is ze dagen niet thuis.

Nico's ontredde en woede uitte zich in harde maatregelen. Donder maar op jij. Niet meer erin hier. Hij veranderde de deursloten en nam voortvarend de huishouding op zich. Dat viel overigens tegen. Want 's morgens vroeg, als iedereen nog sliep, werd hij toch geacht de bouw in Spijk-city op te starten. Het werd een tijd vol stress. Vanaf de bouw scheurde hij dan binnen een half uur weer huiswaarts om vervolgens de jeugd te wekken, vlechtjes te breien en brinta te voeren. Na het kroost naar school te hebben gewerkt, bereikte hij kantoor toch nog op een aanvaardbaar tijdstip. Tussen de middag was er overblijven voor de kleintjes op school en aan het eind van de middag ontfermde de moeder van een vriendje zich over het verweesde duo tot hij thuis kwam.

Nico was ineens vader. En tevens moeder. Hij dwong zichzelf om te luisteren naar alle kinder-overweginkjes en de kleine vertelsels die ze van school meebrachten. De grote en kleine verdrietjes. De verwachtingen, de pleziertjes en de angsten zoals kinderen die hebben.

In zijn herinnering doemde dan regelmatig zijn eigen jeugd weer op. Hoe hij als ondervoed oorlogskindje een scharminkeltje was en daarom altijd gepest werd op school. Hij woonde toen op de grens van Scheveningen en den Haag en het waren die Scheveningse schollekoppen die op ouderwets handtastelijke wijze konden treiteren. Dat was vroeger veel erger dan tegenwoordig, daar was hij wel vrij zeker van. Hij was een bang kind geweest en zijn ouders hadden zo kort na de oorlog een arm bestaan gehad. En konden in een gezin met vijf kinderen onder zulke omstandigheden nauwelijks tijd hebben gehad voor luisteren en meeleven. Dat was goed te begrijpen. Maar hij zou dat zijn kinderen besparen! Hij zou

verdomme aandacht voor ze hebben. En nog werken en studeren ook. En zo deelde hij zichzelf een heroïsche rol toe, presteerde het onmogelijke en genoot daarvan.

Hij mocht dan geen nieuwe mens zijn naar pas geleerde opvattingen, maar hij had wel een zinvolle invulling van zijn bestaan. De mensen spraken erover met toch een lichte bewondering. Gôh, zo'n man alleen, met een zware baan en die dan ook nog twee kinderen grootbrengt!

Het streefde zijn ego wanneer hij dat soort geluiden opving. Per slot van rekening was hij van huis uit gewend dat iemands waarde werd gemeten aan diens prestaties. Zo was hem dat bijgebracht. Iemand die zwoegde en zich halfdood werkte was per definitie een held. Dat was er grondig ingestampt. Wel, dan lag er hier een heldenrol. Toen na een jaar zijn vrouw weer opdook na te zijn uitgefeest, was er dan ook geen enkel argument dat de kinderrechtter ervan kon weerhouden om de situatie definitief te bevestigen. Hij kreeg zijn beide kinderen toegewezen; een unicum in Breda. En wederom genoot hij.

Maar het kan niet altijd kermis wezen en op den duur liet de wereld zich van haar weinig romantische kant zien. Aanvankelijk hadden zijn collega's alle begrip voor Nico's speciale huisvaderschap. Maar naarmate de tijd verstreek ging het speciale eraf.

Waarom moet die man nu altijd 's morgens een uur lang naar huis?

En hij werkt nooit eens over.

Altijd die kinderen van hem... en die rare studie.

Dit soort geluiden die hij opving op zijn werk maakten Nico onzeker. Als hij nu eens zijn baan verspeelde? Hoe moest het dan? En de heroïek sloeg om in twijfel. Is deze krankzinnige race nou eigenlijk de moeite wel waard? Was hij nu echt op zoek naar zo'n soort vervulling? Hij zou er eens over moe-

ten praten met prof. Van Wenen. Ja, dat zou hij doen. Het kandidaatsexamen stond immers voor de deur, dus dat kon een mooie aanleiding zijn.

Maar professor Van Wenen had besloten te overlijden en de universiteit viel daarna tamelijk snel uit elkaar. Voor Nico brak een tijd van heroriëntatie aan. Het voelde kaal en leeg van binnen. De nieuwe mens had zijn glans verloren. De New Age, ooit idealistisch gestart, had zichzelf inmiddels uitgezaaid en zich gedegradeerd tot een goedkoop soort spiritualiteit. Met vooral veel buitenlandse trofeeën. Indiase goeroes, Indiaanse sjamanen, Tibetaanse klankschalen, mandala's en natuurlijk de transcendentie meditatie omdat John Lennon dat ook deed.

Dit alles had niets van de ernst en de werkelijkheidszin die Nico in Luxemburg en in Zwitserland had geproefd. Dit was alles te populistisch. Waar hij eens aan de wieg stond van de New Age, voelde hij zich daar nu door verraden.

Moedeloosheid overviel hem en bracht hem ertoe te onderkennen dat er tot nu toe eigenlijk nooit iets écht was opgelost in de rusteloosheid van zijn ziel. De vervulling bleef uit. Het was hem inmiddels wel zonneklaar dat hard werken en huiselijke heroïek hem uiteindelijk die vervulling niet hadden gebracht. En het was hem eveneens duidelijk geworden dat het typisch Joodse 'lernen', de education permanente van Van Wenen, ook een leven kon vullen zonder dat gemis te stillen. Ja, die verdomde onrust; altijd het gevoel dat er iets miste...

Hij schrok van zijn eigen nihilistische gedachtengang, maakte in gedachten pas op de plaats en keek wat scherper.

Maar het was immers eigenlijk geen onrust; het was meer een verlangen, dat altijd weer terug kwam. O, hoe gemakkelijk was het om de oorzaak van dat verlangen toe te wijzen aan zaken die een ander wél had en hij niet. Of aan de hunkering

naar de nieuwe mens. En intuïtief wist hij op datzelfde moment dat dat verlangen, dat gevoel iets te missen, er altijd al geweest was. Dat dat geworteld was in zijn wezen.

Hij besepte dat het uitscheuren van de bewuste advertentie uiteindelijk ook geboren was uit datzelfde verlangen. Iets miste er immers altijd al. Maar waarnaar dat verlangen dan precies uitging, dat kreeg hij niet helder. En met die constatering was zijn grote zoektocht geboren.

Kloosterleven

‘Narziss und Goldmund’ van Herman Hesse. Daaraan moest Nico sterk denken, na een paar dagen met zijn broer te hebben doorgebracht in een klooster in Luxemburg. Hij vond zijn broer en hijzelf sterk overeenkomen met Narziss en Goldmund. Beslist. Die onderlinge verschillen, en die overeenkomsten!

Zijn elf jaar jongere broer Vincent maakte daar een gewoonte van, van die kloosters. Hem kon je bijvoorbeeld ten minste eens per jaar een week op Atos aantreffen. En bovendien regelmatig in andere kloosters. En Vincent had hem uitgenodigd om ook eens mee te gaan.

Goh, naar een klooster! Ja, Vincent had hem verteld dat sommige orden de plicht van de gastvrijheid kenden. Dus in zo’n klooster kon je dan tegen een kleine vergoeding een aantal dagen verblijven. Dan kreeg je een cel toegewezen met een bed en een tafeltje en dat was het ongeveer. Je kon zelf beslissen of je de maaltijden en de diensten bijwoonde. De maaltijden werden gezamenlijk en zwijgend doorgebracht. Die kloosters hadden vaak heel mooie tuinen en er lag in de gebouwen een indrukwekkende sfeer van devotie. Je kon daar helemaal tot jezelf komen en om je heen de sereniteit ervaren van de monniken die hun leven daaraan gewijd hadden.

Het had Nico wel wat geleken.

‘Het pleit trouwens wel voor de katholieken, die kloosters’, had Nico gemeend. ‘Kom daar bij de gereformeerde broeders maar eens om. Die dienen God door niet te fietsen op zondag.